

[Morten Lange.]

det, jeg anser for vigtigt og væsentligt, nemlig at den jord, som er godt i drift, bliver bragt i endnu bedre drift, men jeg anser det for mere tvivlsomt, om der er noget videre at vinde i randområderne ved at ekspandere, om jeg så må sige, følge i Dalgas' fodspor, dér, hvor han måske ikke engang selv ville have trådt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere.

(Lovforslaget (nr. 166) findes i tillæg A. sp. 2205, fremsættelsen i tidenden sp. 3942).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Chr. Rasmussen: Da loven om indkøbsforeninger i 1939 blev gennemført til afløsning af den tidligere lov om driftslånsforeninger for mindre jordbrugere, satte man i husmandskredse store forventninger til denne lov. Det har da også vist sig, at de godt 26 år, der er forløbet siden da, har medført, at man igennem denne lov har fået skabt værdifulde besætninger rundt omkring i mange landbrug; det var hovedopgaven i 1939. Senere fik maskinerne efter den fremskredne mekanisering en endnu stærkere plads, og dette har bevirket, at kapitalbehovet for indkøbsforeningerne har været meget stærkt stigende igennem årene.

Jeg takker landbrugsministeren, fordi han nu har foreslået en betydelig forøgelse af disse midler. Det skal nok vise sig, at der i den kommende tid vil være rigeligt behov for dem. Mange steder i disse mindre land-

brugsbedrifter er man endnu langt tilbage med mekaniseringen, og der vil blive stillet krav om stadig flere midler. Jeg er ikke engang sikker på, at de midler, der nu foreslås, vil være tilstrækkelige i den periode, de er tænkt at skulle strække over.

Jeg mener også, vi i virkeligheden har andre muligheder for i nogen grad at forøge disse beløb, uden at det direkte behøver at gå ud over statskassen. Det har jo vist sig, at disse foreninger er blevet drevet på en sund og god måde igennem alle årene, og de har igennem disse år oparbejdet en betydelig reservefond, en reservefond, som vel i øjeblikket er på omkring 6-7 mill. kr. Jeg kunne meget vel tænke mig, at man fandt frem til en form, således at også denne kapital, der i virkeligheden ligger som noget af en død kapital i banker og sparekasser rundt om i landet, kunne anvendes til udlån til medlemmerne. Jeg er helt klar over, at man ikke ganske stille kan føre det ind i den almindelige udlånsforretning, fordi denne reservefond sammen med garantitegningen fra medlemmerne står som kaution for statslånene.

Jeg kunne derfor tænke mig, at man for at få et særskilt regnskab brugte af disse midler til den såkaldte lille fællesmekanisering ude i lokalforeningerne, nemlig at 2-3, højst 4 mindre landbrugere køber en større maskine. På den måde kunne man holde regnskabet adskilt og stadig være klar over, hvor stor reservefonden var. Jeg føler mig også overbevist om, at det ville give akkurat lige så stor sikkerhed over for staten som med pengene i banker og sparekasser.

Det ville sikkert have én fordel til. Det kan jo ikke nægtes, at disse mange penge i visse tilfælde kan komme til at brænde de enkelte bestyrelser en lille smule på lommen; og de kan jo godt nu og da få den tanke, om ikke det kunne være rart at anvende nogle af dem til et eller andet formål, som måske ikke har lige så nær tilknytning til indkøbsforeningerne, som det skulle have. Jeg kender i hvert fald forsøg på noget i den retning, og det synes jeg gerne vi skulle undgå; det er derfor, jeg har nævnt den mulighed.

I øvrigt finder jeg ikke anledning til at gøre nogen bemærkninger til de enkelte bestemmelser i lovforslaget; det drejer sig jo i virkeligheden kun om en ajourføring i forhold til tidens udvikling. Det gælder natur-

[Chr. Rasmussen.]

ligvis også den ændring fra grundbeløb til grundværdi, som jo nu skal foretages i forskellige love. Jeg skal på mit partis vegne anbefale en velvillig og hurtig behandling af det foreliggende lovforslag.

Søren Jensen: Venstre er velvilligt indstillet over for forslaget om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere, men der er ting i forbindelse med de problemer, lovgivningen omfatter, vi ønsker at få set nærmere på.

Nu er der jo sagt — og jeg mener med rette — mange anerkendende ord om indkøbsforeningernes virksomhed. De har arbejdet godt, de har været og er stadig en god hjælp for det mindre landbrugs finansiering ved indkøb såvel af besætning som af maskiner, og der vil stadig være brug for deres virke. Derfor er vi heller ikke uenig med ministeren, når han foreslår, at de skal arbejde videre og have de nødvendige midler dertil. Men det skal fra vor side understreges, at det jo ikke kun er den del af landbruget, som denne lovgivning omfatter, der i dag står og mangler kapital til finansiering af maskiner m. v. Det er heller ikke kun den del af landbruget, som omfattes af dette lovforslag, der trænger til en effektivisering og til en fortjent lettelse i det daglige arbejde.

I mange egne af landet har vi sideløbende med de indkøbsforeninger, vi her har til behandling, landboforeningernes indkøbs- og finansieringsforeninger. De arbejder i princippet på samme måde og har samme formål, men de er henvist til at skaffe midlerne gennem pengeinstitutterne og til markedets pris, og det har som bekendt som følge af den økonomiske politik, der er ført her i landet i en årrække, ikke hverken været let eller behageligt at skulle ud på markedet og hente pengene.

Den udtalte forskelsbehandling, som vi her stilles over for, virker, og det vil jeg tro også ministeren kan se, helt urimelig og uheldig også ude blandt landmændene. Det ser mærkeligt ud, at den mand, der har en ejendom på 15 ha, kan få kapital til maskininvestering på særlige vilkår, mens den mand og måske nabo, der har 16 ha, må betale ca. dobbelt så stor en rente for et eventuelt lån.

Jeg går ud fra, at tildelingen af indkøbsforeningens midler ikke er betinget af med-

lemskab af en bestemt organisation. Jeg vil i hvert fald gerne høre, om det er tilfældet. Det må efter vor opfattelse være folketingets og landbrugets opgave at tilstræbe en større grad af ligestilling. Det er jo, som jeg nævnte før, ikke kun de landbrugere, lovforslaget omfatter, som mangler kapital til en højst tiltrængt mekanisering og effektivisering af bedriften; det gør desværre langt den største part af landmændene i dag. Det må ved overgangen til et større marked også være i samfundets interesse, at vi søger at gøre erhvervet så effektivt og konkurrencedygtigt som muligt.

Problemet med at skaffe kapital til et tidssvarende produktionsapparat og herunder til maskiner, som vi jo drøfter nu, er i særlig grad vanskeligt for de unge landmænd, hvis lånemuligheder i forvejen er udnyttet til det yderste. Nu har vi i årevis talt om at støtte de unge dygtige landmænd, men det er jo ikke blevet til stort mere end snak. Det er forståeligt, de er skuffede over, at deres problemer og vanskeligheder ikke ofres større interesse, og over, at de ikke kan få en vis ligestilling med hensyn til de begunstigelser, der ydes bl. a. den akademiske ungdom. Vi ønsker ikke at bremse indkøbsforeninger for mindre jordbrugere, men vi ønsker heller ikke den opdeling og forskelsbehandling af landbruget, som vi her stilles over for. Vi gjorde, da denne lovgivning i 1961-62 var til behandling, opmærksom på disse ting. Da gav den daværende landbrugsminister tilsagn om at søge at skabe ligestilling mellem disse indkøbsforeninger på anden måde. Det er jo ikke sket. Derfor rejser vi problemet på ny og håber, vi hos den nuværende landbrugsminister opnår noget positivt.

Jeg kan heller ikke lade være med at spørge ministeren: hvorfor har regeringen ikke fremsat forslag i overensstemmelse med de øvrige flertalsindstillinger fra landbokommissionen, i dette tilfælde om finansieringsproblemerne inden for landbruget? Denne lov om indkøbsforeninger har, som jeg allerede har nævnt, virket godt, vi ønsker den fortsat, men den bør ses i sammenhæng med de ting, jeg har nævnt, og behandles som led i en samlet finansiering.

Niels Ravn: Det lovforslag, vi her behandler, adskiller sig ikke fra tidligere

[Niels Ravn.]

fremsatte lovforslag på dette område. De foreslåede ændringer betyder kun en ajourføring af loven dels i relation til stedfundne prisstigninger, dels i relation til den nye vurdering. Skellet i landbruget mellem dem, der kan opnå tilskud efter denne lov, og dem, der ikke kan det, bliver det samme som før. Det 20.000 kr.s grundbeløb, som før var grænsen, foreslås nu efter den 13. alm. vurdering ændret til 50.000 kr. Det er sikkert stort set sammenfaldende tal, så her sker der altså ikke ændringer.

Det konservative folkepartis stilling til denne form for lovgivning er uændret. Vi ønsker ikke at sætte skel i det danske landbrug, dem har vi haft nok af. Jeg kan som hr. Søren Jensen ikke forstå, at der skal være denne forskelsbehandling, jeg kan ikke forstå, at den landmand, hvis areal overstiger 15 ha, eller hvis grundværdi overstiger 50.000 kr., ikke skal kunne få støtte fra statsmagts side til mekanisering eller til udbygning af sit husdyrhold. Det kan ikke være rigtigt. Det konservative folkeparti har gang på gang givet udtryk for velvilje, når det drejede sig om at se på landbrugets finansieringsmuligheder. Vi ved, at de i disse år er store, ikke mindst med henblik på mekaniseringen, men vi ved også, at de unge landsmænds interesser vel ikke i særlig grad går i retning af de brugsstørrelser, som kommer ind under denne lov; det er de større bedrifter, der i dag øver tiltrækningskraft på de unge, og dér er altså ingen hjælp at opnå i henhold til denne lov.

Det konservative folkeparti har ved tidligere lejligheder peget på muligheder for at støtte netop disse unge, de nyetablerede, på anden vis. Det skal jeg lade ligge ved denne lejlighed; vi har tidligere klart givet udtryk for, hvad vi ønskede.

Mærkeligt er det for os at se, at man fortsætter med denne lovgivning, hvor man drager et skel efter brugsstørrelse og grundværdi mellem dem, der kan få støtte, og dem, der ikke kan få det, som ligger langt, langt under de grænser, som de nye forslag til jordlove viser at regeringen og landbrugsministeren anser for rimelige brugsstørrelser. Der er jo et spring fra de 15 ha, der her er tale om, op til sammenlægningsgrænserne 45 eller 75 ha i landbrugsministerens

lovforslag, som ligger på folketingets bord.

Det konservative folkeparti kan ud fra disse principielle synspunkter ikke give støtte til lovforslaget. Vi er, som jeg sagde før, villige til, alt efter som problemerne kommer frem her i folketinget, at se med velvilje på finansieringsmulighederne inden for landbruget. Vi har peget på, at hvad de unge angår, burde man bruge af jordfondens midler, der oprindeligt er tænkt anvendt til støtte for nyetablerede, men her, hvor man drager skel, må det konservative folkeparti melde fra. Vi vil nu som før gå imod denne lovgivning ud fra rent principielle betragtninger. Vi kan ganske enkelt ikke støtte den.

Jens Peter Jensen (Agerskov): Dette lovforslag om visse ændringer i loven om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere takker vi for. Det giver os større mulighed for at imødekomme de enkelte foreningers krav om øgede midler, men vi havde jo ventet et større beløb — mindst de 40 mill. kr., som der ifølge statistikken er behov for. De i lovforslaget omtalte 25 mill. kr. yderligere betyder dog en hjælp på 5 mill. kr. årlig, og der kan vel i udvalget tales om dette beløbs størrelse.

De foreslåede ændringer, der gør det muligt at yde lån til flere medlemmer, er et meget stort gode, ligesom ændringen med hensyn til grundværdibeløbet er nødvendig. Når 20.000 kr.s grundværdi efter 1950-vurderingen har været grænsen, synes jeg, at en ajourføring til 50.000 kr.s jordværdi i dag er passende. Jeg er ikke sikker på, at de ejendomme, der har en højere jordværdi, ønsker at tilhøre den kategori, der kan låne disse beløb, som jo i det væsentlige ikke er ret store. Jeg vil benytte lejligheden til at sige, at den virksomhed, indkøbsforeningerne gennem over 25 år har udøvet, har været en god hjælp. At fællesmekaniseringen som omtalt også får større muligheder, kan ligeledes anbefales, selv om der på dette område ikke er brugt det beløb, som var ventet.

Det radikale venstre vil altså medvirke til lovforslagets fremme. Vi kunne have ønsket et større beløb, da det igennem de 25 år, der er gået, har vist sig, at der ikke har været noget tab for staten, og at

[Jens Peter Jensen (Agerskov).]

der har været en meget rimelig administration. Det kræver mod, det kræver kapital, det kræver offervilje at være landmand i dag.

Morten Lange: Man kunne vedrørende dette lovforslag komme med en overordentlig lang række meget principielle bemærkninger om mekaniseringsgraden i det mindre landbrug o. s. v.; det skal jeg afholde mig fra på dette fredagstidspunkt. Lovforslaget, som det fremtræder her, er jo kun en revision og en ajourføring af den tidligere lov, som er en af de få love her i Danmark, som specielt giver fordele til de mindre landbrug. Vi kan støtte de forslag til ændringer, der foreligger. Der kan naturligvis være anledning til i udvalget at se på spørgsmålet, om det virkelig er rimelige tal, man er kommet frem til, og vi må jo have lidt materiale på bordet. Men efter en gennemlæsning af lovforslaget og bemærkningerne forekommer det mig, at det ser ud til at være et konstruktivt og fornuftigt reformforslag, der her er fremsat.

Bækgaard: I mit parti er vi klar over, at landbruget desværre har stort behov for likvid kapital, men vi tror ikke, at lovforslaget her er den rigtige vej at gå.

For det første mener vi, at grænserne for de ejendomme, der kan komme ind under loven, er alt for små og snævre, især bør 15 ha grænsen enten helt slettes eller hæves væsentligt, for at den ikke skal blive en hæmsko for den naturlige strukturudvikling, der foregår i landbruget for øjeblikket. I går fik vi igennem Statistiske Efterretninger at vide, at i femåret 1960-65 var antallet af ejendomme reduceret med godt 23.000, og selv om der ingen oversigt var over de forskellige ejendomsstørrelser, vil jeg tro, at en væsentlig del af de 23.000 var ejendomme under 15 ha, men ministeren kan måske give oplysninger herom nu i dag.

For det andet mener vi, at det er mere nødvendigt, at landbruget får adgang til lån til forbedring af de mange dårlige og utidssvarende bygninger, der findes, og som i mange tilfælde er dyre produktionssteder, og når disse ikke fornyes, skyldes det slet og ret mangel på likvid kapital, fordi håndværkere, teglværker, tømmerhandlere

m. fl. nu engang skal have deres penge, umiddelbart efter at arbejdet og varen er leveret. Derimod kan de allerfleste, også de mindre ejendomsbesiddere, komme i besiddelse af de maskiner, der er brug for, gennem landbrugsmaskinbranchens afdragsordninger, og selv om det selvsagt er dyrere at få maskiner på den måde, end hvis de kunne betales kontant, så er der dog en udvej. Men det er der ikke, især når det drejer sig om istandsættelse af bestående bygninger eller nybygninger. Her skal der lån til, og jeg tror, at vi tilgodeser landbruget anderledes vel, såfremt vi koncentrerer os om dette punkt og lod lovforslaget her udgå af landbrugslovgivningen.

Til slut skal jeg kun sige, at jeg synes, ligesom flere ordførere har været inde på, at lovforslaget tilgodeser en lille gruppe landbrugere fremfor andre af deres kolleger, og det finder de uafhængige forkert, og vi vil stemme imod lovforslaget.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen): Jeg vil gerne til det spørgsmål, som hr. Chr. Rasmussen rejser om genudlåning af garantikapitalen, sige, at hvis man genudlåner garantikapitalen, så er der ikke nogen, men man kan selvfølgelig sige, at den er så stor, at man kan tage noget af den. Nu er det ikke et spørgsmål, som jeg sådan på stående fod vil tage stilling til; det er da i alle tilfælde noget, som man skal have gennemtænkt meget.

Det er efterhånden blevet en vane at starte en tale fra denne talerstol med at sige, at takket være den økonomiske politik, der er ført her i landet, er det gået sådan og sådan. Jeg erkender, hr. Søren Jensen, at landbruget har store investeringsproblemer; det gælder både med hensyn til bygninger og maskiner. Men de problemer, vi har her i landet, er ganske tilsvarende de problemer, som man tumler med i tysk landbrug, i hollandsk landbrug, i engelsk landbrug; og de problemer, de har i den øvrige del af den vestlige verden, kan da formentlig ikke være opstået ved den politik, der er ført her i landet. Jeg vil da i øvrigt sige, når der er tale om mekanisering og også om bygningerne, at det er da rigtigt, at vi har meget, vi burde have fornyet, men vi ligger nok alligevel betydeligt foran de andre.

Jeg tror ikke, vi gennem dette lovforslag

[Landbrugsministeren.]

kan løse alle de økonomiske problemer, som har været nævnt her. Må jeg i øvrigt, når man har draget de unge ind i dette, sige, at jeg håber, at vi, når de øvrige landbrugslovforslag er behandlet, i oktober kan vende tilbage med forslag, der netop beskæftiger sig med de problemer. Man mener, det er unaturligt, at vi fremsætter et lovforslag, der kun tager sigte på at hjælpe en del af landbruget, men jeg mener ikke, at der heri er noget som helst unaturligt. Vi har masser af lovgivning på andre områder, hvormed man først og fremmest tager sigte på at støtte de svageste — hvad enten det nu drejer sig om den ene eller den anden lovgivning — og derfor adskiller denne lovgivning sig på dette punkt ikke fra mange andre love.

Hr. Niels Ravn, som beklageligvis måtte sige, at hans parti ikke vil støtte lovforslaget, mener, at når man forhøjer grænsen for sammenlægning til 45 ha, bør det også være den grænse, der gælder, når det drejer sig om lån. For at der ikke senere skal opstå nogen misforståelse, vil jeg gerne sige, at jeg for mit vedkommende, selv om man i det høje folketing vedtager 45 ha grænsen, ikke føler mig forpligtet til i støttelovgivning og i andre lovgivninger netop at bruge denne hektarstørrelse.

I øvrigt vil jeg til slut takke de ordførere, der var positivt indstillet over for lovforslaget.

Niels Ravn: Kun en kort bemærkning til landbrugsministeren, der har misforstået mig. Jeg foreslog ikke, at man skulle forhøje grænsen til de 45 ha. Jeg er principielt modstander af grænser, uanset hvor de sættes, når det drejer sig om finansiel støtte til det danske landbrug. Jeg gav kun udtryk for min forundring over, at man sætter denne grænse så lavt, som tilfældet er, når man på andre områder nu går væsentligt højere op, når man i øvrigt drager grænser inden for det danske landbrug.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser forslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om omnibus- og fragtmandskørsel med motorkøretøjer [af Arne Larsen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 137) findes i tillæg A. sp. 1805, fremsættelsen i tidenden sp. 3664).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Det foreliggende forslag til lov om ændring i lov om omnibus- og fragtmandskørsel med motorkøretøjer vil efter min opfattelse ikke være egnet til gennemførelse, og jeg skal nærmere begrunde hvorfor.

Når det i bemærkningerne til lovforslaget anføres, at begrundelsen for dets fremsættelse er hensynet til det kommunale selvstyre, må det erindres, at loven også tilsigter at beskytte de private omnibusruter. Dette fremgår bl. a. af lovens § 5, stk. 2, hvorefter det kompetente organ, hvis det vil nægte at forny en tilladelse, skal tilstille koncessionshaveren meddelelse herom med et vist varsel, og af § 4, hvorefter sager om omnibuskørsel skal forelægges Landsforeningen af Danmarks Bilruter til udtalelse. De praktiske udslag, som administrationen af loven med henblik herpå giver, kan ikke med rimelighed betegnes som et indgreb i det kommunale selvstyre.

Det foreliggende lovforslag tager ikke alene ikke hensyn til denne beskyttelse, men det bryder med hele lovens opbygning og mening, som klart er den, at trafikudvalgene, henholdsvis landsnævnet, skal have afgørelsen efter en overvejelse af samtlige hensyn, som skal tages i betragtning, og at disse organer ikke blot skal være ekspederende instanser for en kommunal beslutning. Det er også vanskeligt at forstå, at det påberåbte hensyn til det kommunale selvstyre kun skulle give sig praktisk